

ACC. N.R.

M. 6775 : 1-7.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson,
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av: Anna Larsson.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Uppteckningen rör:
- 1) Halmtak. Sid. 1.
 - 2) Torvtak. " 3.
 - 3) Vaka för att se den tillkommande. Sid. 6.
 - 4) Årsgång. Sid. 7.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 6775: 1

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
 Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
 Socken: Hallingeberg. Berättat av: Fru Anna Larsson.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid. 1.

(Svar å frågelist nr. 17) Halmtak.

Ortsbestämning: Koltorp under Ankarsrums bruk i Hallingebergs s:n.

Areal c:a 12 tunnland vid tid uppteckningen avser. Dåvarande brukare: Jan Persson, nuvarande brukare: G. Ottosson. Ägare A-rums bruk.

Upptecknaren har hört berättas, att i torpet Koltorp, beläget under Stormandebo, Ankarsrum fanns på 1860-70-talet halmtäckning på en del av ekonomibyggnaderna. Dessa voro små och voro byggda var för sig. Byggnadstypen torde kunna hänföras till det i frågelistan kallade "hängtaket". Berättaren tror sig närmast kunna hänföra taktypen till det å listan tecknade figur 6 med hellånga takryttare med över takåsen något synliga ändar. Fästet nedtill är mer oklart, men att en eller möjligtvis flera slår voro lagda i takets längdriktning tror hon sig minnas. Hur stort avståndet var mellan takryttarna har inte kunnat fastställas, men berättaren tror ej att mellanrummet överskred alnen, snarare tvärt om. Vid taktäckningen minns hon att det användes slagtröskad halm; s.k. långhalm av råg. Senast

Ans. II: 1. 17ans. 1-2
Forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6775: 2.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av: Anna Larsson,
Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs s:n.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
Sid. 2.

B:17

Forts. om halmtak.

här ovan nämnda hus i Koltorp revos under 1890-talet och berättaren anser det möjligt att husen under senaste åren de användes, voro täckta med bräder i stället för halm, ty när slagtröskningen upphörde och de s.k. körtröskverken kommo i bruk blev halmen inte längre så lämplig till taktäckningsmaterial. När så de gamla halmtaken behövde täckas om blev man alltmer tvingad att använda bräder o. dyl.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6775:3.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson,
 Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
 Socken: Hallingeberg. Berättat av: Anna Larsson.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs s:n.

(Svar å frågelist nr.16.) Torvtak.

Ortsbestämning: Uppteckningen åsyftar torpet Koltorp vid Stormandebo by, Hallingebergs socken. Areal c:a 12 tunnland vid tid uppteckningen avser. Nu 17 tunnland. Nuvarande brukare G. Ottosson. Vid tiden uppteckningen berör beboddes gården av Jan Persson och ägdes liksom bruket av släkten de Maré. Nuvarande ägare A.B. Ankarsrums bruk.

 På 1870-80-talet var boningshuset till ovannämnda gård täckt med torv. Huset i en våning bestod av ett stort rum som upptog väl hälften av hela byggnaden, vidare förstuga, en liten kammare samt kök. Över en vind. Över huset var först lagt bräder, därefter näver och slutligen torv. På detta hus utbyttes emellertid torvtaket på grund av bristfällighet med enbart brädtak på 1880-talet. Huset beboddes dock till omkring år 1900 då det strax efteråt revs. Torpstugan torde då ha varit rätt gammal, kanske hundra år. Några upplysningar beträffande mullrevel å detta hus har ej stått att erhålla.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid. 3.

Mn. II: l. 16

Forts.

avskr. 3-4

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6775 : 4.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum
Socken: Hallingeberg. Berättat av: Anna Larsson.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs s:n.

forts. ang. torvtak.

Till samma torp hörde även en vishusbod i två våningar samt med svalgång. Denna byggnad var också täckt med torv. Som byggnaden stod kvar till 1938 fast i mycket förfallet skick har upptecknaren själv iakttagit följande: Torven var lagd på ett lager av näver å underliggande brädtak. Nedtill var en strimma av nävern synlig. Nedtill uppehölls torven av en längs taket liggande mullrevel. Denna var i sin tur fasthållen av krokarna vilka voro fastnaglade vid det underliggande brädtaket. Krokarna voro dock inte i detta fall så välgjorda som bild 3 å frågelistan illustrerar utan betydligt enklare och spetsigare. Mullrevel var en uppskrädd ejnsågrov stock som på undersidan huggits eller troligare sågits ur så att han liksom var tandad likt ett sågblad. Boden var dock på sistone mycket förfallen och mullreveln delvis söndermurknad. Överst på takåsens utkanter hade även lagts flata stenar, antagligen för att hålla torven kvar. På detta tak växte också s.k. taklök. Boden byggdes med säker-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid.4.

B:16.

Forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6775: 5.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
Socken: Hallingeberg. Berättat av: Anna Larsson.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs s:n.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid. 5.

IV: 16.

forts. om torvtak.

het före 1850. Den revs 1938.

På ovannämnda gård fanns även en linbastu samt en s.k. källar-
bod (över själva källaren) och dessa hus voro också täckta med torv-
tak. Sistnämnda hus revos omkring 1915.

Förekomsten av andra typer av torvtak i orten har inte kunnat
fastställas. Torv på näver samt därunder brädtak synes ha varit van-
ligast.

Granbark synes ha använts som täckning endast av bikupor.

Till ovanstående beskrivning av visthusbod med svalgång
kan omnämnas att en dyl. finns fortfarande bevarad å gården Anvedebo
under Ankarsrums bruk. Boden är i ganska gott skick och brukas allt-
jämt för sitt ändamål. Den är dock omtäckt med tegeltak.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6775:6

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson.
 Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
 Socken: Hallingebergs s:n. Berättat av: Fru Anna Larsson.
 1940
 Uppteckningsår: Född år 1865 i Hallingebergs s:n.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid. 6.

Uppteckningen rör: Vaka för att få se den tillkommande.

Att vaka för att få se den tillkommande torde ha förekommit i bygden, men för mycket länge sedan. Ingen nu levande tycks ha varit med därom, åtminstone inte på allvar. Man kan dock ibland få höra så att säga fragment av gamla sägner hur ungdomar gått i detta syfte under midsommaraftonskvällen och natten. De som gått ut att vaka synes ha varit flickor. Helst skulle flickan gå ensam men det kunde även vara fler. De fingo emellertid inte tala, vilken troligen inte var lätt! Färden ställdes tydligen till någon källa eller äng. Vid midnatt skulle man så få se sin tillkommande. Man kunde även få se likfärder och dylika tydor som varslade om dödsfall under året inom den närmaste kretsen.

L. U. F. 30

Copy

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6775:7

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gustaf Carlsson,
 Härad: Södra Tjust. Adress: Stormandebo, Ankarsrum.
 Socken: Hallingeberg. Berättat av: Fru Anna Larsson
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1865 i Hallingebergs s:n.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sid.7.

Uppteckningen handlar om ÅRSGÅNG.

Årsgång tycks inte förekomma i trakten men det lever kvar en tradition, att man skall "gå runt" midsommaraftonskvällem. Sådant lär nämligen ha förekommit förr, särskilt bland ungdomen. Ett större eller mindre sällskap kunde gå till någon dans eller bara lustvandrade lagade. De ginge emellertid så, att de gingo mer eller mindre runt i en ring, valde olika vägar för bort- och hemfärd. Någon särskild mening med att "gå runt" midsommarafton tycks inte ha funnits utan ungdomen gick bara för sitt nöjes skull. Det fanns inte sommarfester och dansbålar då utan möjligen dans kring någon majstång eller på en loge. Flickorna brukade även gå ensamma i natten och plocka 7 sorters blomster (andra säga 9 sorter) för att lägga under huvudkudden. I drömmen skulle sedan den tillkommande visa sig.

L.U.F. 30 }
L.U.F. 31 }